

કર્ણાટક

- ❖ સીમાઓ :- ઉત્તરમાં મહારાષ્ટ્ર, ઉત્તર-પશ્ચિમમાં ગોવા, દક્ષિણ- પશ્ચિમમાં કેરલ, ઉત્તર-પૂર્વમાં તેલંગણા, દક્ષિણ-પૂર્વમાં તમિલનાડુ અને પૂર્વમાં આંધ્રપ્રદેશ રાજ્યની સરહદો તથા પશ્ચિમમાં અરબીસાગર છે.
- ❖ ક્ષેત્રફળ :- ૧,૯૧,૭૯૧ (ચો કિમી)
- ❖ દેશમાં સ્થાન :- સાતમો
- ❖ સ્થાપના :- તા.૧/૧૧/૧૯૭૩
- ❖ પાટનગર :- બેંગલોર
- ❖ રાજ્યપાલ :- થાવરચંદ ગેહલોત

- ❖ મુખ્યમંત્રી :-બસવરાજ બોમ્માઈ
- ❖ સ્પીકર :-
- ❖ રાજભાષા :-કન્નડ
- ❖ રાજ્ય પક્ષી :- ભારતીય રોલર
- ❖ રાજ્ય પશુ :-એશિયન હાથી
- ❖ રાજ્ય વૃક્ષ :- ચંદન
- ❖ રાજ્ય ફૂલ :- કમળ
- ❖ રાજ્ય ફળ :-
- ❖ રાજ્ય ગીત :-જય ભારત જનનીય તેનુંજતે.....
- ❖ રાજ્ય નૃત્ય :-ચક્ષગણ
- ❖ ઘાટ :- લિપુલેખ
- ❖ હાઈકોર્ટ :- બેંગાલુરુ (૧૮૮૪)
- ❖ મુખ્ય ન્યાયાધીશ :- સુભયા કપલ મુખરજી
- ❖ હવાઈ મથક :- બેંગાલુરુ,બેલગાવ, મેંગલોર, દેવનહલ્લી
- ❖ બંદરો :- ન્યૂ મેંગલોર,કારવાડ, બેલેકેરી, તાપ્રી, ભલ્કલ
- ❖ કુલ વસ્તી :-૬,૧૧,૩૦,૭૦૪ (૨૦૧૧)
- ❖ વસ્તી ક્રમ :-આઠમો
- ❖ વસ્તી ગીચતા :- ૩૨૦
- ❖ જાતિ પ્રમાણ :-૯૭૩
- ❖ સાક્ષરતાનો દર :- ૭૫.૬૦%
- ❖ લોકસભાની સીટો :- ૨૮
- ❖ વિધાનસભાની સીટો :- ૨૨૪
- ❖ વિધાનપરિષદ સીટો :-૭૩
- ❖ રાજ્યસભાની સીટો :- ૧૨
- ❖ જીલ્લાની સંખ્યા :-૨૭ (સૌથી મોટો જીલ્લો ગુલબર્ગ અને સૌથી નાનો બેંગાલુરુ)
- ❖ તાલુકાની સંખ્યા :- ૨૦૬
- ❖ ગામડાઓ :-
- ❖ મહાનગર :-બેંગાલુરુ,મૈસૂર, હૂબલી, ધારવાડ,મેંગલોર,કોલાર,બેલગામ,ગુલબર્ગ,બેલ્લારી,હમ્પી(યુનેસ્કો દ્વારા વર્લ્ડ હેરિટેજ મથક) અને બિજાપુર

- ❖ મહેલ :- ટીપુ સુલતાનનો મહેલ (બેંગાલુરુ), યાકૃત મહેલ (બીજાપુર), દરિયા દોલ્લ મહેલ (શ્રી રંગપદ્મનમ), લક્ષ્મી વિલાસ પેસેલ (મૈસૂર), જગમોહન પેલેસ(મૈસૂર)
- ❖ મુખ્ય પાક :- કોફી (કુર્ગ), કોકો,કપાસ,તમાકુ, જુવાર,સોપારી,શેરડી,
- ❖ મુખ્ય ઉદ્યોગ :- પરમાણુ ઉર્જા ઉત્પાદન (કૈગા),IT અને ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ઉદ્યોગ
 - ⇒ સિમેન્ટ ઉદ્યોગ(બેંગાલુરુ,ભદ્રાવતી,બીજાપુર અને ગુલબર્ગા)
 - ⇒ એલ્યુમિનીયમ ઉદ્યોગ (બેલગામ)
 - ⇒ લોખંડ (કુન્દ્રેમુખ, ભદ્રાવતી) કાગળ ઉદ્યોગ, એન્જીનીયરીંગ ઉદ્યોગ
- ❖ અભયારણ્ય :-
 - ⇒ ભદ્રા અભયારણ્ય (ટાઈગર રિઝર્વ)
 - ⇒ શરાવતી અભયારણ્ય(શિવમોગ્ગા)
 - ⇒ ઘટપ્રભા પક્ષી અભયારણ્ય (બેલગાવી)
 - ⇒ રંગનથિકૃ પક્ષી અભયારણ્ય (મૈસૂર)
 - ⇒ દંડેલી અભયારણ્ય(ઉત્તરકનાડા જિલ્લો - હાથી)
- ❖ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન :-
 - ⇒ બાંદીપુર રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન (ટાઈગર રિઝર્વ) (મૈસૂર)
 - ⇒ વેણુગોપાલ રાષ્ટ્રીય પાર્ક,મૈસુર
 - ⇒ કુન્દ્રેમુખ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન
 - ⇒ સાઇલેન્ટ વેલી રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન
 - ⇒ બનેરઘણ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન (બેંગ્લોર)
 - ⇒ નાગરહોલ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન (કુર્ગ)
- ❖ ખનીજ :-
 - ⇒ ટેગસ્ટન :- લિગ્નાઈટ કોલસો (નૈવેલી)
 - ⇒ મેંગેનીઝ :- બેલારી, ચિત્રદુર્ગ,શિમોગા, બેલગામ જિલ્લો
 - ⇒ સોનું :- કોલારનું ચેમ્પિયન રીફ અને ઓરોગન રીફ હુટ્ટી
 - ⇒ ચાંદી :- ચિત્રદુર્ગ અને કોલાર ક્ષેત્ર
 - ⇒ યુરેનિયમ :- આરાબેઇલ ઘાટ વિસ્તાર
 - ⇒ લોખંડ:- ચિકમંગલૂર, બેલ્લારી, શિમોગા, ચિત્રદુર્ગ ,બાબાબુદ્દનની ટેકરીઓ
 - ⇒ હીરો :- રાયચૂર
 - ⇒ કોમાઈટ :- હાસન જિલ્લામાં

- ❖ મુખ્ય નદીઓ :-કૃષ્ણા,ભીમા, કાવેરી, તુંગભદ્રા, રેવતી, હેમવતી, માલપ્રભા, શીમશા,શરાવતી,લક્ષ્મણતીર્થ, કાલી , ઘાટપ્રભા,અર્કાવતી,કામિની આવે વેદવતી
- ❖ પર્વતો :-મુલ્લનગિરિ
- ❖ સરોવર :- ઉલસુર સરોવર, કરંજી સરોવર, કુકકરાહલ્લી સઓવર
- ❖ કૃત્રિમ સરોવર :- કૃષ્ણરાજસાગર (કાવેરી)
- ❖ જળ પરિયોજનાઓ :-
 - ⇒ ઉપરી કૃષ્ણા પરિયોજના,(કૃષ્ણા નદી-નારાયણનગર)
 - ⇒ ઘાટપ્રભા પરિયોજના (ઘાટપ્રભા)
 - ⇒ માલપ્રભા પરિયોજના (માલપ્રભા)
 - ⇒ શિવસમુદ્ર પરિયોજના (કાવેરી)
 - ⇒ કાલી પરિયોજના (કાલી)
 - ⇒ મહાત્મા ગાંધી પરિયોજના (શ્રાવતી)
 - ⇒ તુંગભદ્રા પરિયોજના(તુંગભદ્રા- મલ્લપુરમ)
- ❖ જળાશય ડેમ :- કૃષ્ણાસાગર યોજના બંધ (કાવેરી નદી),તુંગભદ્રા ડેમ
- ❖ ધોધ (જળપ્રપાત) :- જોગનો ધોધ (શરાવતી)
- ❖ વિદ્યુત મથકો :-
- ❖ જોવાલાયક સ્થળો :- વુંન્દાવન ગાર્ડન, શ્રીરંગપદ્મનમ , હોયસેલ સ્મારક, છિન્નકેશવ મંદિર (વેલૂર), લાલ બાગ , મૈસૂર,હમ્પી સંગ્રહાલય , નીલગીરી , ચામુંડામાતાનું મંદિર (બેંગાલુરૂ),ગોળ ગુંબજ (બિજાપુર), જોગનો ધોધ . લલિત મહેલ(મૈસૂર), સાત માળ ધરાવતો ચાર મિનાર (બીજાપુર), ગૌમટેશ્વરની મૂર્તિ (શ્રવણ બેલગોડા), તલકાવેરી, ઉડ્ડુપી, ધર્મપુરી (હિન્દુ તીર્થસ્થલ), નહેરૂ પ્લેટોરિયમ,કબ્બન પાર્ક(બેંગાલુરૂ), ચીશતી સેટ બંદનવાઝની દરગાહ(બીદર), શુંગેરી (શંકરાચાર્ય દ્વારા સ્થાપિત ચાર પિથો પૈકીની એક),લારખાનનું મંદિર(બીજાપુર)
- ❖ મહત્વની યોજનાઓ :-
 - ⇒ ઈ-ગવર્નસ યોજના
 - ⇒ ભાગ્યલક્ષ્મી યોજના
 - ⇒ ક્ષીર ભાગ્ય યોજના
 - ⇒ મદીલું યોજના
 - ⇒ ભાગ્યરથ યોજના
 - ⇒ સ્માર્ટ સિટી યોજના
 - ⇒

❖ વિશેષ માહિતી :-

- ⇒ ૧૯૨૩માં મૈસુર સ્ટેટ દ્વારા ભદ્રાવતી નદી નજીક મૈસુર આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ કંપની (IISCO)ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- ⇒ પહેલી ઓગસ્ટ ૧૯૭૩થી જૂનું નામ મૈસુર નામ બદલીને કર્ણાટક રાખવામાં આવ્યું. કારનાડું એટલે ઉચ્ચપ્રદેશ તે ઉપરથી કર્ણાટક નામ પડ્યું છે.
- ⇒ ભારતમાં સૌથી વધુ કોફીનું ઉત્પાદન કર્ણાટકના કૂર્ગમાં થાય છે.
- ⇒ બેંગ્લુરું કર્ણાટકનું પાટનગર છે અને તે રેશમ તથા વિમાન ઉદ્યોગ માટે જાણીતું છે.
- ⇒ મેંગલોર કર્ણાટકનું બંદર છે, જે ચા, કોફી, રબર અને મેંગલોરી નળિયા માટે જાણીતું છે.
- ⇒ મૈસુર ઐતિહાસિક શહેર જે રાજમહેલ તથા વૃંદાવન ગાર્ડન માટે દેશભરમાં પ્રસિદ્ધ છે.
- ⇒ શ્રીરંગપદ્મનમ ટીપું સુલતાનની રાજધાનીનું શહેર છે જ્યાં ભગવાન શ્રીરંગનાથનું મંદિર આવેલું છે.
- ⇒ હમ્પી પ્રાચીન વિજયનગર સામ્રાજ્યનું પાટનગર છે. હમ્પી બેલારી જિલ્લાના હોસપેટ તાલુકામાં તુંગભદ્રા નદીને કિનારે આવેલું શહેર છે. અને તે કૃષ્ણદેવરાય પ્રથમના સમયમાં હમ્પીમાં અનેક ભાવિ સ્થાપત્યોનું નિર્માણ થયું હતું.
- ⇒ ચંદન અને કોફીના ઉત્પાદનના અગ્રેસર છે.
- ⇒ IT કંપનીઓનું મુખ્ય કેન્દ્ર બેંગ્લુરુ છે. દેશની સૌથી વધુ IT કંપનીઓ બેંગ્લુરુ માં આવેલી છે.
- ⇒ કર્ણાટકમાં વિશ્વનો સૌથી મોટો સોલાર પ્લાન્ટ શક્તિ સ્થળ સોલાર પાર્ક તુમકુર જિલ્લાના પાવાગડામાં શરૂ કરવામાં આવેલ છે.
- ⇒ કોલારએ સોનાની સૌથી જૂની ખાણ (1871) છે જેમાંથી મોટાભાગનું સોનું કાઢી લેવામાં આવેલ છે.
- ⇒ પદ્મકલ એ ચાલુક્ય વંશની રાજધાનીનું નગર હતું અને અહીંના મંદિરોનું નિર્માણ નાગર અને દ્રવિડ શૈલીમાં જોવા મળે છે. પદ્મકલનું સૌથી મોટું મંદિર વિરૂપાક્ષ (શિવનું) મંદિર આવેલું છે.
- ⇒ હમ્પી બેલારી જિલ્લાના હોસપેટ તાલુકામાં આવેલ વિજયનગર સામ્રાજ્યની રાજધાની સ્થળ હતું. તે સમયમાં હમ્પી નગરમાં કૃષ્ણદેવરાય સમયમાં વિકલ મંદિર અને હજારા રામમંદિરનું નિર્માણ થયું હતું.
- ⇒ કર્ણાટકના હસન જિલ્લામાં બૈલૂર અને હલેબીડું તથા મૈસૂર જિલ્લામાં આવેલ હોયસલા મંદિરો યુનેસ્કોની વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઇટ માટે પસંદગી થઈ છે. (વર્ષ-૨૦૨૨-૨૩) તેનું નિર્માણ હોયસલ રાજા વિષ્ણુવર્ધન હોયસલેશ્વરના શાસનકાળ દરમિયાન ૧૧૨૧ની સાલમાં કરવામાં આવ્યું હતું.
- ⇒ ઉપરી ભદ્રા પરિયોજના રાષ્ટ્રીય દરજ્જો મેળવનાર કર્ણાટકની પ્રથમ પરિયોજના છે.